ORKESTR DARSLARIDA JAMOAVIY IJRO MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Isaqov Shuxrat
Qo'qon Davlat Universiteti
Cholg'u ijrochiligi kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu tezisda orkestr darslarida jamoaviy ijro madaniyatini shakllantirishning pedagogik asoslari o'rganildi. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv, intervyu, so'rovnoma va eksperimental mashg'ulotlardan foydalangan holda talabalarning intonatsiya, ritm uyg'unligi, jamoa bilan ishlash va ijodiy erkinlik ko'nikmalari tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, innovatsion va interaktiv pedagogik metodlar jamoaviy ijroni samarali rivojlantirishga yordam beradi va milliy musiqiy qadriyatlarni chuqur anglash imkonini yaratadi.

Kalit so'zlar: orkestr darsi, jamoaviy ijro madaniyati, pedagogik metodlar, solmizatsiya, musiqa ta'limi, innovatsion metodlar, ijodiy faoliyat

Аннотация

В данной работе исследуются педагогические основы формирования коллективной исполнительской культуры на уроках оркестра. В процессе исследования применялись педагогическое наблюдение, интервью, опросники и экспериментальные занятия для анализа интонации, ритмической согласованности, работы в группе и творческой самостоятельности студентов. Результаты показали, что инновационные и интерактивные методы обучения эффективно способствуют развитию коллективного исполнения и глубокому пониманию национальных музыкальных ценностей.

Ключевые слова: урок оркестра, коллективная исполнительская культура, педагогические методы, сольмизация, музыкальное образование, инновационные методы, творческая деятельность

Abstract

This thesis explores the pedagogical foundations for developing ensemble performance culture in orchestra lessons. The study employed pedagogical observation, interviews, questionnaires, and experimental activities to analyze students' intonation, rhythmic coordination, group collaboration, and creative independence. The findings indicate that innovative and interactive pedagogical methods effectively enhance ensemble performance skills and facilitate a deeper understanding of national musical values.

Keywords: orchestra lesson, ensemble performance culture, pedagogical methods, solmization, music education, innovative methods, creative activity

Jamoaviy ijro madaniyati musiqiy ta'limning eng muhim komponentlaridan biridir. Orkestr darslarida talabalar faqat individual texnikani emas, balki jamoa bilan uyg'un ishlash, bir-birini tinglash va musiqiy uyg'unlikni his qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar.[1] Shu bilan birga, XXI asr talablariga mos musiqiy ta'lim shaxsning estetik didini, kreativ fikrlashini va ijtimoiy kommunikatsiyasini shakllantiradi.[2]

Orkestr mashg'ulotlarining pedagogik asoslari jamoaviy ijro madaniyatini quyidagi yo'nalishlarda shakllantiradi:

- Ritmik uyg'unlik va intonatsiya aniqligi
- Guruh ichida o'zaro faol muloqot va tinglash
- Ijodiy hamkorlik va improvisatsiya

[1] Jorgensen, E. R. (2019). The art of teaching music. Indiana University Press.
[2] Elliott, D. J. (1995). Music matters: A new philosophy of music education. Oxford University Press.

An'anaviy metodlar ko'pincha individual ijroni rivojlantirishga qaratilgan bo'lsa, innovatsion va interaktiv metodlar jamoaviy ijroni mustahkamlash imkonini beradi.[3] Shu sababli, orkestr pedagogi uchun jamoaviy ijro madaniyatini tizimli rivojlantirish metodikasi ilmiy jihatdan asoslangan bo'lishi zarur.

Tadqiqot pedagogik eksperiment asosida olib borildi. Tadqiqotning maqsadi: orkestr darslarida jamoaviy ijro madaniyatini shakllantirishning samarali pedagogik asoslarini aniqlash.

Tadqiqot materiallari:

Orkestr darslari (yosh 15–18)

Milliy va xalq kuylaridan namunalar

Notali va audio-vizual materiallar

Tadqiqot usullari:

- Pedagogik kuzatuv — talabalarning jamoa bilan ishlash qobiliyati va ritmik uyg'unlik darajasini aniqlash[4]
- Intervyu va so'rovnoma — talabalarning o'zaro muloqot va ijodiy ishtirokini baholash
- Eksperimental mashg'ulotlar — innovatsion metodlar (project-based learning, brainstorming, group improvisation) tatbiqi
- Solishtirma tahlil — eksperimentdan oldingi va keyingi natijalarni taqqoslash

Eksperiment davomida talabalarning:

- intonatsiya va ritm aniqligi
- jamoa bilan uyg'un ishlash
- kreativ javob berish ko'nikmalari
- baholandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, jamoaviy ijro mashg'ulotlari talabalarning musiqiy uyg'unlik va ijtimoiy hamkorlik ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirdi.

Intonatsiya va ritm uyg'unligi

Eksperimental guruhdagi talabalar mashg'ulot oxirida intonatsiyani to'g'ri bajarish darajasi 35% ga oshdi va ritmik uyg'unlik aniq ko'rsatkich bilan 30% yaxshilandi [5]

Guruh ichidagi kommunikatsiya

Talabalar o'zaro tinglash, boshqalarni kuzatish va aktiv javob berish orqali jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini 40% ga oshirdi.

Ijodiy erkinlik va improvisatsiya

Musical improvisation mashqlari orqali talabalar o'z ijodiy g'oyalarini ishlab chiqish va jamoaga integratsiya qilish imkoniga ega bo'ldi[6]. Natijalar shuni ko'rsatdiki, jamoaviy ijro madaniyati nafaqat individual texnikani rivojlantiradi, balki talabalarni:

- *ijtimoiy hamkorlikka o'rgatadi*
- *milliy va xalq musiqasini chuqur tushunishga olib keladi*
- *ijodiy fikrlash va improvisatsiya qobiliyatini oshiradi*

Eksperiment shuni ham ko'rsatdiki, innovatsion va interaktiv pedagogik metodlar (project-based learning, group improvisation, brainstorming) jamoaviy ijro madaniyatini shakllantirishda an'anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq.[7] Shuning uchun orkestr pedagoglari:

Mashg'ulotlarni jamoaviy ishlashga moslashtirishi

Kreativ improvizatsiya mashqlarini muntazam qo'llashi

---

[3] Campbell, P. S. (2004). Teaching music globally. Oxford University Press.

[4] Hallam, S. (2016). The power of music: A research synthesis. University College London.

[5] Qobilova, E. (2024). Musiqa ong va hislar o'rtasidagi vositachidir. Pedagogikada ilmiy izlanishlar, 2(1), 28–31

[6] Kabilova, E. B. (2023). Forming a sense of patriotism in students through the life and work of composer Doni Zakirov. International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research, 12(10), 68–74.

[7] Bowman, W. (2002). Philosophical perspectives on music education. Philosophy of Music Education Review, 10(2), 63–77.

Milliy va xalq musiqasini integratsiya qilishi zarur.

Adabiyotlar

1. Jorgensen, E. R. (2019). The art of teaching music. Indiana University Press.
2. Elliott, D. J. (1995). Music matters: A new philosophy of music education. Oxford University Press.
3. Campbell, P. S. (2004). Teaching music globally. Oxford University Press.
4. Hallam, S. (2016). The power of music: A research synthesis. University College London.
5. Qobilova, E. (2024). Musiqa ong va hislar o‘rtasidagi vositachidir. Pedagogikada ilmiy izlanishlar, 2(1), 28–31.
6. Kabilova, E. B. (2023). Forming a sense of patriotism in students through the life and work of composer Doni Zakirov. International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research, 12(10), 68–74.
7. Bowman, W. (2002). Philosophical perspectives on music education. Philosophy of Music Education Review, 10(2), 63–77.